

**Procedura postępowania po ekspozycji zawodowej
na zakażenie wirusem HIV, HBV, HCV**

§ 1

PODSTAWA PRAWNA:

1. Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1675, z późn. zm.).
2. Dokumentacja prowadzona przez Uczelnię jest przechowywana przez okres wynikający z przepisów BHP oraz instrukcji kancelaryjnej i jednolitego rzeczowego wykazu akt.
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 30 maja 1996 r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 607, z późn. zm.).
4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 103, z późn. zm.).
5. Przetwarzanie danych osobowych w ramach niniejszej procedury odbywa się na podstawie art. 6 ust. 1 lit. c RODO (wypełnienie obowiązku prawnego ciążącego na administratorze) oraz w zakresie danych dotyczących zdrowia przez podmiot leczniczy – na podstawie art. 9 ust. 2 lit. h RODO.

§ 2

**I. POSTĘPOWANIE PO EKSPOZYCJI NA KREW I INNE POTENCJALNIE INFEKCYJNE
MATERIAŁY (IPIM) MOGĄCE PRZENOSIĆ ZAKAŻENIE WIRUSAMI KRWIOPOCHODNYMI
- HIV, HBV, HCV**

1. **EKSPOZYCJA:** narażenie na czynniki o potencjalnym lub udowodnionym działaniu szkodliwym na ustrój człowieka.
2. **EKSPOZYCJA ZAWODOWA:** narażenie (pracowników, studentów, uczestników studiów doktoranckich, doktorantów, uczestników kształcenia podyplomowego, w tym kształcenia

specjalizacyjnego) na czynniki wywołujące zakażenia związane z wykonywaniem zawodu, zajęciami praktycznymi, nauką zawodu.

3. **OSOBA EKSPONOWANA** - osoba, która została narażona w wyniku kontaktu z materiałem biologicznym, potencjalnie zakaźnym, na ryzyko zakażenia HIV, HBV, HCV w czasie wykonywania przez pracowników obowiązków służbowych, a studentów i uczestników studiów doktoranckich oraz uczestników kształcenia podyplomowego, zadań dydaktycznych.
4. **OSOBA ŹRÓDŁOWA** – osoba, która stanowi potencjalne źródło zakażenia HIV, HBV, HCV dla pracowników w czasie wykonywania przez nich obowiązków służbowych oraz dla studentów i uczestników studiów doktoranckich i doktorantów oraz uczestników kształcenia podyplomowego w czasie wykonywania przez nich zadań dydaktycznych.
5. **Potencjalnym źródłem infekcji HIV, HBV, HCV** jest każdy materiał biologiczny mogący zawierać ilość wirusa wystarczającą do zakażenia, np. krew, płyn mózgowo-rdzeniowy, płyn opłucnowy, osierdziowy, otrzewnowy, owodniowy, nasienie, wydzielina pochwy, maź stawowa, mleko kobiety zakażonej HIV, a także wydzieliny i wydaliny zawierające krew.
6. **REJESTR EKSPOZYCJI ZAWODOWYCH** – (załącznik nr 10 „Rejestr ekspozycji zawodowych” do niniejszej procedury) ewidencja prowadzona przez Uczelnię w celu dokumentowania zdarzeń ekspozycji zawodowych, obejmująca wyłącznie dane ewidencyjne i organizacyjne, w szczególności datę i miejsce zdarzenia, numer sprawy oraz informację o uruchomieniu procedury, bez danych o stanie zdrowia i wyników badań. Zgody, o których mowa w niniejszej procedurze, dotyczą wyłącznie udzielania świadczeń zdrowotnych oraz przetwarzania danych medycznych przez podmiot leczniczy i nie stanowią podstawy do przetwarzania danych o stanie zdrowia przez Uczelnię. Dostęp do informacji dotyczących osoby źródłowej ogranicza się wyłącznie do personelu medycznego oraz osób upoważnionych w zakresie niezbędnym do realizacji obowiązków wynikających z przepisów prawa.

§ 3

Kontakt z materiałami biologicznymi, o których mowa w § 2 ust. 5, może nastąpić przez:

- 1) naruszenie ciągłości skóry poprzez: zakłucie, zadrapanie lub skaleczenie narzędziem zanieczyszczonym materiałem zakaźnym,
- 2) uszkodzoną wcześniej skórę – otwarta niezabezpieczona rana, skaleczenie, pęknięcie, zadrapanie, otarcie naskórka,
- 3) zachłapanie błon śluzowych – jama ustna, spojówki oczu, błona śluzowa nosa i inne błony śluzowe,
- 4) długotrwały kontakt nieuszkodzonej skóry z dużą ilością materiału zakaźnego.

§ 4

Ekspozycja niewymagająca szczególnego postępowania obejmuje:

1. Ekspozycję skóry nieuszkodzonej.

2. Ekspozycję wątpliwą:

- 1) powierzchowne skaleczenie igłą uznaną za niezanieczyszczoną krwią lub IPIM,
- 2) powierzchowna rana bez widocznego krwawienia spowodowana narzędziem uznanym za niezanieczyszczoną krwią lub IPIM,
- 3) wcześniej nabyte skaleczenie lub rana zanieczyszczona płynem ustrojowym innym niż krew lub IPIM, a niezawierająca śladu krwi.

§ 5

Ekspozycja wymagająca postępowania poekspozycyjnego i obserwacji poekspozycyjnej obejmuje:

1. Ekspozycję prawdopodobną:

- 1) śródskórne skaleczenie igłą lub innym ostrym narzędziem zanieczyszczonym krwią lub IPIM,
- 2) powierzchowna rana bez widocznego krwawienia, wywołana przez narzędzie zanieczyszczone krwią lub IPIM,
- 3) wcześniej nabyte skaleczenie zanieczyszczone podczas ekspozycji krwią lub IPIM,
- 4) kontakt błon śluzowych lub spojówek z krwią lub IPIM.

2. Ekspozycję ewidentną:

- 1) uszkodzenie przenikające skórę spowodowane igłą lub innym ostrym narzędziem zanieczyszczonym krwią lub IPIM,
- 2) wstrzyknięcie krwi,
- 3) skaleczenie lub podobna rana z następstwem krwawienia, narzędziem w sposób widoczny zanieczyszczonym krwią lub IPIM,
- 4) każde bezpośrednie wprowadzenie materiału biologicznego (laboratorium).

3. Ekspozycję masywną:

- 1) przetoczenie krwi,
- 2) wstrzyknięcie dużej objętości (powyżej 1 ml) krwi lub IPIM,
- 3) parenteralna ekspozycja na próbki laboratoryjne zawierające wysokie stężenia wirusów.

Większe ryzyko zakażenia HIV: zakłucie igłą ze światłem, igłą użytą do iniekcji domięśniowej i dożylniej, głębokie zakłucie, narzędzie zanieczyszczone krwią.

II. POSTĘPOWANIE PO EKSPOZYCJI NA MATERIAŁ POTENCJALNIE ZAKAŻNY WIRUSAMI KRWIOPOCHODNYMI – POSTĘPOWANIE NIESWOISTE

1. Natychmiast po ekspozycji należy wykonać następujące czynności:

- 1) jeżeli doszło do przekłucia/skaleczenia skóry należy jak najszybciej usunąć ostry przedmiot z rany,
- 2) obficie spłukać ranę bieżącą, ciepłą wodą i przemyć ciepłą wodą z mydłem nie tamując krwawienia, ale też nie wyciskać krwi (ucisk rany ułatwia aspirację materiału do rany),
- 3) zranione miejsce zdezynfekować bezalkoholowym preparatem do dezynfekcji skóry,
- 4) założyć wodoszczelny opatrunek,
- 5) jeżeli na skórze znajduje się krew, niezależnie od tego, czy skóra jest uprzednio skaleczona, czy są na niej zmiany, otarcia itp. należy umyć ją dokładnie wodą i mydłem,
- 6) jeżeli zanieczyszczone są spojówki, należy wypłukać okolice oczu delikatnie, lecz dokładnie wodą iniekcyjną lub 0,9% NaCl, przy otwartych powiekach, po usunięciu soczewek kontaktowych (jeśli są stosowane przez osobę ekspozowaną),
- 7) jeżeli krew dostanie się do ust, należy przepłukać jamę ustną wodą kilkanaście razy (nie należy do tej czynności używać środków dezynfekcyjnych na bazie alkoholu).

2. Dalsze postępowanie:

Profilaktyka poekspozycyjna powinna zostać wdrożona jak najszybciej, ale nie później niż 48 godzin po ekspozycji; w uzasadnionych przypadkach do 72 godzin od momentu ekspozycji. Zgłoszenie ekspozycji oraz ocena ryzyka powinny nastąpić natychmiast po zdarzeniu. Przed przyjazdem do Centrum Medycznego w Łąncucie Sp. z o.o., zwłaszcza w dni wolne od pracy lub poza preferowanymi godzinami zgłoszeń, zaleca się telefoniczny kontakt z Izbą Przyjęć (tel. 17 224 02 40) lub z gabinetem lekarzy (tel. 17 224 01 12) w celu potwierdzenia trybu przyjęcia.

Osoba ekspozowana powinna niezwłocznie zgłosić zdarzenie bezpośrednio przełożonemu, np.: kierownikowi zakładu, lekarzowi dyżurnemu, nauczycielowi akademickiemu lub opiekunowi praktyk (w zależności od miejsca, w którym doszło do ekspozycji),

1) w sytuacji, gdy materiał nie jest pobierany od osoby źródłowej (źródło ekspozycji nieznane lub osoba źródłowa nie wyraziła zgody na pobranie krwi) obowiązkiem osoby, która przyjęła zgłoszenie o ekspozycji jest:

- a) przeprowadzenie wywiadu i wypełnienie wymaganej dokumentacji: skierowania, które podpisuje kierownik jednostki organizacyjnej upoważniony w imieniu Zleceniodawcy albo

lekarz dyżurny, nauczyciel akademicki albo opiekun praktyk - załącznik nr 2 „Skierowanie studenta/doktoranta/pracownika” do niniejsze procedury, oraz części I karty zgłoszenia ekspozycji zawodowej (załącznik nr 6 „Karta po ekspozycji zawodowej na materiał biologiczny potencjalnie zakaźny” do niniejszej procedury),

b) skierowanie osoby eksponowanej na obowiązkowe badania do Centrum Medycznego w Łańcucie Sp. z o.o., – osoba eksponowana jak najszybciej, a najlepiej w ciągu 1-2 godzin od ekspozycji, jednak nie później niż 24 godziny, musi zgłosić się do Centrum Medycznego w Łańcucie Sp. z o.o., ul. Paderewskiego 5, 37-100 Łańcut - Kliniczny Oddział Chorób Zakaźnych /Izba Przyjęć), tel. 17 224 02 40 (centrala: 17 224 01 00), numer kontaktowy do lekarza dyżurnego – 17 224 01 12 wraz ze:

- skierowaniem, które stanowi (załącznik nr 2 „Skierowanie studenta/doktoranta/pracownika” do niniejszej procedury),
 - oświadczeniem/zgodą na wykonanie badań w kierunku zakażenia wirusami HBV, HCV i HIV (załącznik nr 5 „Oświadczenie / zgoda osoby eksponowanej na wykonanie badań w kierunku zakażenia wirusami ...” do niniejszej procedury),
oraz wypełnioną kartą zgłoszenia ekspozycji zawodowej (część I załącznika nr 6 „Karta po ekspozycji zawodowej na materiał biologiczny potencjalnie zakaźny” do niniejszej procedury),
 - zleceniem badań dla osoby eksponowanej (załącznik nr 8 „Zlecenie na wykonanie badań laboratoryjnych”)
 - zgodą na zastosowanie profilaktyki poekspozycyjnej (załącznik nr 7 „Zgoda osoby eksponowanej na zastosowanie profilaktyki poekspozycyjnej” do niniejszej procedury).
- W przypadku, kiedy konieczność uzyskania skierowania powodowałaby opóźnienie w zgłoszeniu się do Centrum Medycznego w Łańcucie Sp. z o.o., osoba eksponowana zgłasza się bez skierowania, a skierowanie wraz z kompletem dokumentów, o których mowa w §6 ust. 2 pkt 2 dostarcza w ciągu 7 kolejnych dni.

2) w sytuacji, gdy materiał pobierany jest od osoby źródłowej (źródło znane) obowiązkiem osoby, która przyjęła zgłoszenie o ekspozycji jest:

a) przeprowadzenie wywiadu z osobą eksponowaną i wypełnienie wymaganej dokumentacji (m.in. skierowania, oświadczenia, część I karty zgłoszenia ekspozycji zawodowej - załącznik nr 6 „Karta po ekspozycji zawodowej na materiał biologiczny potencjalnie zakaźny” do niniejszej procedury)

b) uzyskanie zgody od osoby źródłowej na pobranie materiału (załącznik nr 3 „Oświadczenie/zgoda osoby źródłowej (opiekuna prawnego osoby źródłowej)” do niniejszej

procedury; jeśli osoba źródłowa jest w wieku poniżej 16 lat, zgodę na badania wyrażają opiekunowie prawni, jeśli ma od 16-18 lat zgodę na badanie wyrażają opiekunowie prawni i osoba źródłowa,

c) wypełnienie Części II Karty zgłoszenia ekspozycji zawodowej dotyczącej pacjenta źródłowego (załącznik nr 6 „Karta po ekspozycji zawodowej na materiał biologiczny potencjalnie zakaźny” do niniejszej procedury)

d) uzyskanie zgody, o której mowa w lit. b) nie jest wymagane w sytuacji, gdy materiał został pobrany od osoby zmarłej,

e) w przypadku uzyskania zgody – należy wydać personelowi zlecenie pobrania od osoby źródłowej krwi (załącznik nr 4 „Zlecenie na wykonanie badań laboratoryjnych” do niniejszej procedury) na badania serologiczne (5 ml krwi na skrzep); jeżeli osoba źródłowa jest zakażona wirusem HIV (zakażenie HIV potwierdzone lub podejrzenie) należy pobrać dodatkową próbkę krwi (2 ml na EDTA – próbówka jak na morfologię).

f) skierowanie osoby eksponowanej na obowiązkowe badania do Centrum Medycznego w Łąncucie Sp. z o.o.,

g) koszty transportu osoby eksponowanej oraz materiału pobranego od osoby źródłowej, transportowanych w ramach realizacji procedury poekspozycyjnej, pokrywa Uczelnia na podstawie prawidłowo wystawionej faktury,

h) przekazania dokumentacji dot. materiału pobranego od osoby źródłowej, w zamkniętej kopercie z dopiskiem: „Materiał osoby źródłowej” (koperta powinna zawierać zgodę osoby źródłowej) – zlecenie zakresu badań należy do lekarza konsultującego w Klinicznym Oddziale Chorób Zakaźnych/ Izba Przyjęć.

i) osoba eksponowana zgłasza się do Klinicznego Oddziału Chorób Zakaźnych/ Izby Przyjęć z kompletem dokumentów jak w §6 ust. 2 pkt 2

3) Lekarz konsultujący zobowiązany jest udzielić porady lekarskiej, zlecenia badania serologicznego (ewent. molekularne) osobie eksponowanej i osobie źródłowej, ocenia ryzyko zakażenia i w razie konieczności wdraża procedurę profilaktyczną w odniesieniu do HIV, HBV, tężca.

a) zalecone przez lekarza konsultującego leki antyretrowirusowe należy przyjąć natychmiast po ich uzyskaniu i dalej zgodnie z instrukcją,

b) konsultujący lekarz wyznacza osobie poszkodowanej terminy kolejnych wizyt w Centrum Medycznym w Łąncucie Sp. z o.o., celem oceny wpływu leków antyretrowirusowych na organizm oraz wykluczenia lub potwierdzenia zakażenia/ zakażeń związanych z ekspozycją.

3. Dla osób odbywających praktykę zawodową lub zajęcia praktyczne

w Zakładzie/Instytucji zlokalizowanej poza terenem Rzeszowa:

- 1) osoba eksponowana odbywająca praktykę poza terenem Rzeszowa, podlega procedurze obowiązującej w Zakładzie/Instytucji, w której odbywa praktykę zawodową lub zajęcia praktyczne,
- 2) w przypadku konieczności przeprowadzenia badań specjalistycznych lub realizacji recepty na leki antyretrowirusowe, Uczelnia pokrywa koszty na podstawie dostarczonej do właściwego Wydziału UR faktury VAT wystawionej na Uniwersytet Rzeszowski Al. Tadeusza Rejtana 16C, 35-959 Rzeszów, NIP: 813-32-38-822. Do faktury należy dołączyć opis zdarzenia potwierdzonego przez Jednostkę, w której doszło do ekspozycji.

III. OBOWIĄZKI I ODPOWIEDZIALNOŚĆ

§ 7

1. Obowiązkiem każdego pracownika zatrudnionego w Uniwersytecie Rzeszowskim, studenta Uczelni, uczestnika studiów doktoranckich i doktorantów jest przestrzeganie procedury oraz zgłoszenie zaistniałego zdarzenia do:

- 1) Inspektoratu BHP i Ochrony Przeciwpożarowej, ul. prof. Stanisława Pigonia 6, 35-310 Rzeszów, Budynek A4 (obok Biblioteki UR), pokoje nr 314, 313, tel.: +48 17 872 14 11, e-mail: bihp@ur.edu.pl, a w przypadku studentów, doktorantów, uczestników studiów doktoranckich - także do:
- 2) Działu ds. Studenckich i Kształcenia, al. Tadeusza Rejtana 16C, 35-959 Rzeszów, Budynek A1, tel.: +48 17 872 12 00, e-mail: ksztalcenie@ur.edu.pl.

Zgłoszenia należy dokonać niezwłocznie, nie później niż w następnym dniu roboczym po zdarzeniu

2. Dziekan właściwego Wydziału wskazuje osobę odpowiedzialną za prowadzenie Rejestr Ekspozycji Zawodowych (załącznik nr 10 do niniejszej procedury - Rejestr Ekspozycji Zawodowych)

3. Potwierdzenie zapoznania się pracowników, studentów, uczestników studiów doktoranckich z procedurą postępowania po ekspozycji zawodowej na zakażenie wirusem HIV, HBV, HCV stanowi załącznik nr 1" Potwierdzenie zapoznania się pracowników, studentów, uczestników studiów doktoranckich i kształcenia podyplomowego z procedurą ekspozycji zawodowej na zakażenie wirusem HIV, HBV, HCV" do niniejszej procedury.

4. Dokumentacja stanowiąca podstawę do uregulowania należności za usługi wynikające z procedury powinna zostać potwierdzona przez Inspektorat BHP i Ochrony Przeciwpożarowej.

5. Klauzula informacyjna dotycząca przetwarzania danych osobowych w związku z ekspozycją zawodową stanowi załącznik nr 9 do niniejszej procedury.

§ 7

Uczelnia nie gromadzi, nie przechowuje ani nie archiwizuje wyników badań diagnostycznych, informacji o rozpoznaniach ani innych danych dotyczących stanu zdrowia osoby ekspozowanej lub osoby źródłowej.

Dokumentacja prowadzona przez Uczelnię w związku z ekspozycją zawodową ma charakter ewidencyjny i organizacyjny oraz jest przechowywana przez okres wynikający z obowiązujących przepisów prawa pracy, przepisów BHP oraz przepisów archiwalnych.

§ 8

Sprawy związane ze zwrotem kosztów z tytułu postępowania po ekspozycji zawodowej u osoby ekspozowanej, którą jest student, uczestnik studiów doktoranckich i doktorant, prowadzi Dział ds. Studenckich i Kształcenia, Al. Tadeusza Rejtana 16C, 35-959 Rzeszów, Budynek A1, tel.: +48 17 872 12 00, do którego należy dostarczyć faktury za badania oraz leki antyretrowirusowe.

Załączniki do procedury

1. Potwierdzenie zapoznania się pracowników, studentów, uczestników studiów doktoranckich i kształcenia podyplomowego z procedurą ekspozycji zawodowej na zakażenie wirusem HIV, HBV, HCV
2. Skierowanie studenta/doktoranta/pracownika
3. Oświadczenie/zgoda osoby źródłowej (Opiekuna prawnego osoby źródłowej) na wykonanie badań w kierunku zakażenia wirusami HBV, HCV, HIV w celu wykluczenia lub potwierdzenia zakażenia w/w wirusami
4. Zlecenie na wykonanie badań laboratoryjnych w kierunku zakażenia krwi wirusami HIV, HBV, HCV
5. Oświadczenie / zgoda osoby ekspozowanej na wykonanie badań w kierunku zakażenia wirusami HBV, HCV, HIV w celu wykluczenia lub potwierdzenia zakażenia w/w wirusami
6. Karta po ekspozycji zawodowej na materiał biologiczny potencjalnie zakaźny
7. Zgoda osoby ekspozowanej na zastosowanie profilaktyki poekspozycyjnej
8. Zlecenie na wykonanie badań laboratoryjnych w kierunku zakażenia krwi wirusami HIV, HBV, HCV
9. Klauzula informacyjna (RODO) – przetwarzanie danych osobowych w związku z ekspozycją zawodową
10. Rejestr Ekspozycji Zawodowych